

LIETUVOS RESPUBLIKOS
LIETUVOS RESPUBLIKOS PAREIGINĖS ALGOS (ATLYGINIMO) BAZINIO DYDŽIO NUSTATYMO IR ASIGNAVIMŲ DARBO
UŽMOKESČIUI PERSKAIČIAVIMO ĮSTATYMO NR. XIV-2011 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
DERINIMO PAŽYMA

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie pastabas ir pasiūlymus, į kuriuos neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies
Lietuvos savivaldybės asociacija (2025-10-08, Nr. SD-2025/677)	Savo nuomones pateikusios savivaldybės Projektui nepitaria ir mano, kad siūlomas pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio padidinimas yra per mažas ir pažeidžia asmenų, kurių pareiginių algų apskaičiavimui jis bus taikomas, teisėtus lūkesčius.	Neatsižvelgta. Pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymas 2026 metams (1798 Eur) yra nacionalinių kolektyvinių derybų, kuriose dalyvavo socialiniai partneriai, įskaitant profesines sąjungas, rezultatas, kaip kompromisas tarp skirtingų interesų. Tai rodo veikiančią socialinę partnerystę, o ne vienašališką sprendimą. Viešojo sektoriaus darbo užmokesčio augimas turi būti subalansuotas su valstybės finansinėmis galimybėmis. Nors padidinimas atrodo nedidelis, jis yra realistiškas ir tvarus, atsižvelgiant į valstybės ekonominę situaciją ir biudžeto ribas.
Druskininkų savivaldybės administracija	Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus bei siekiant užtikrinti nuoseklų, ilgalaikį, proporcingą ir socialiai teisingą darbo užmokesčio reguliavimą, būtina: <ul style="list-style-type: none"> • <...> • įtvirtinti teisinį reguliavimą, pagal kurį Atlyginimo bazinis dydis būtų automatiškai indeksuojamas proporcingai MMA pokyčiui; • didinti ir nustatyti tokį Atlyginimo bazinio dydžio augimą, kuris užtikrintų tinkamą balansą tarp MMA augimo ir kvalifikuotų darbuotojų atlygio didinimo taip stiprinant viešojo sektoriaus patrauklumą ir darbuotojų motyvaciją. 	Neatsižvelgta. Nors minimali mėnesinė alga (toliau – MMA) auga sparčiau nei pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis, tai nėra tiesiogiai lygintini dydžiai. MMA – mažiausias galimas darbo užmokestis už nekvalifikuotą darbą, daugiausiai įtakojantis privataus sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio augimą. Pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis taikomas tik viešojo sektoriaus pareiginėms algoms, kur atlyginimas priklauso nuo koeficiento, pareigybės lygio ir kt. sudėtinių darbo užmokesčio dalių. Per didelis viešojo sektoriaus darbo užmokesčio augimas gali turėti tiesioginį ir netiesioginį poveikį valstybės finansams,

		<p>sukelti biudžeto deficitą bei socialinę įtampą tarp skirtingų valstybės prioritetinių sričių (pensinio amžiaus gyventojų, neįgaliųjų, verslo atstovų, kt.). Todėl MMA indeksavimas negali būti automatiškai taikomas baziniam dydžiui – tam reikia atskiro, subalansuoto mechanizmo.</p> <p>Be to, atkreiptinas dėmesys, kad įvykdžius viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio reformą, viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokestis gali būti didinamas nustatant jiems didesnę pareiginę algos koeficientą, atsižvelgiant į įstaigos darbo apmokėjimo sistemoje nustatytus koeficientų dydžius ar jų intervalus.</p> <p>Valstybės duomenų agentūros duomenimis:</p> <p>Vidutinis mėnesinis atlyginimas neatskaičius darbuotojo mokesčių Lietuvoje (be individualių įmonių) šių metų antrąjį ketvirtį siekė 2.387 Eur ir, palyginti su pirmuoju ketvirčiu, išaugo 2,1%, o palyginti su tuo pačiu metu pernai – 8,7%.</p> <p>Viešajame sektoriuje vidutinis mėnesinis darbo užmokestis siekė 2533,9 Eur ir buvo 4,5% didesnis nei prieš ketvirtį, privačiame – 2325,6 Eur ir buvo 1,1% didesnis, o per metus atitinkamai augo 8,7% ir 8,6%.</p> <p>Vidutinis mėnesinis atlyginimas „į rankas“ siekė 1461,3 Eur ir, palyginti su pirmuoju ketvirčiu, padidėjo 1,7%, o per metus – 8%.</p> <p>Viešajame sektoriuje jis siekė 1544,9 Eur ir buvo 4,2% didesnis nei prieš ketvirtį, privačiame – 1430,2 Eur arba 0,9% didesnis. Per metus jie augo po 8,1%.</p> <p>Realiojo darbo užmokesčio indeksas antrąjį ketvirtį, palyginti su pirmuoju, šalies ūkyje buvo 101,3%: viešajame sektoriuje – 103,8%, privačiame – 100,5%, o palyginti su praėjusių metų antruoju ketvirčiu, šalies</p>
--	--	---

		ūkyje siekė 104,1%: viešajame ir privačiame sektoriuose – 104,2%.
Teisėjų taryba (2025-10-08, Nr. 36P-129- (6.6.Mr).	<p>Teisėjų taryba, susipažinusi su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Ministerija) pateiktu derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatymo Nr. XIV-2011 (toliau – Įstatymas) pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektu Nr. 25-14732, Ministerijos parengtu Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatymo Nr. XIV-2011 pakeitimo įstatymo projektu Nr. 25-14733 (toliau – Įstatymo pakeitimo projektas), informuoja, kad Įstatymo pakeitimo projektui nepritaria.</p> <p>Pagal Įstatymo 5 straipsnio 5 dalį, taikant nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje sutartą indeksavimo dydį asignavimai darbo užmokesčiui įstaigoms pirmą kartą perskaičiuojami 2025 metais rengiant Lietuvos Respublikos 2026 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektą. Ši nuostata užtikrina visų viešojo sektoriaus institucijų, taip pat ir Lietuvos teismų sistemos, teisėtus bei pagrįstus lūkesčius dėl nuo 2026 metų pradedamo ir Įstatyme nustatytais intervalais tęsiamo darbo užmokesčio fondo indeksavimo.</p> <p>Tačiau Įstatymo pakeitimo projektu siūloma atsisakyti nustatyto indeksavimo mechanizmo ir grįžti prie konkretaus bazinio dydžio (2026 m. – 1798 Eur, Įstatymo pakeitimo projekto 3 straipsnio 1 dalis), ribojant jo didėjimą iki 2,5 procento (Įstatymo pakeitimo projekto 3 straipsnio 4 dalis). Tokiu atveju darbo užmokesčio fondas 2026 m. didėtų tik 0,7 procento. Pažymėtina, kad iki 2024 m. bazinis dydis buvo didinamas ženkliau (2022 m. – 2,3 proc., 2023 m. – 2,8 proc.), o 2024 ir 2025 metais bazinis dydis apskritai nebuvo padidintas, todėl Lietuvos teismų sistema pagrįstai tikėjosi bent 2,5 procentų indeksavimo.</p> <p>Svarbu pabrėžti, kad Lietuvos teismų sistemos (visų teismų ir Nacionalinės teismų administracijos) lūkestis dėl bent 2,5 procentų darbo užmokesčio fondo didinimo 2026 m. susiformavo būtent dėl to, kad 2024 ir 2025 metais bazinis dydis nebuvo didinamas. Juolab, kad šiuo metu Lietuvos</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatymo (toliau – Įstatymas) 5 straipsnio 5 dalyje nurodyta nuostata, kad asignavimai darbo užmokesčiui įstaigoms pirmą kartą perskaičiuojami 2025 metais rengiant Lietuvos Respublikos 2026 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, taikant nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje sutartą indeksavimo dydį būtų taikoma tik tuomet, jeigu būtų tenkinta Įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytos sąlyga – asignavimai darbo užmokesčiui įstaigoms perskaičiuojami, jeigu (n - 2) metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų faktinių darbo užmokesčio išlaidų ir faktinių konsoliduotų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų pajamų santykis procentais yra mažesnis negu 30. Tačiau Lietuvos Respublikos finansų ministerijos duomenimis ši sąlyga nebuvo tenkinta, dėl to nacionalinės kolektyvinės sutarties derybinės šalys derėjosi dėl pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio 2026 metams nustatymo, atsisakant darbo užmokesčio fondo indeksavimo, kadangi asignavimai įstaigoms bus perskaičiuojami kartu su pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio padidėjimui skirtomis lėšomis.</p> <p>Be to, atkreiptinas dėmesys, kad įvykdžius viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio reformą, viešojo sektoriaus darbuotojų (ne teisėjų) darbo užmokestis gali būti didinamas nustatant jiems didesnę pareiginės algos koeficientą, atsižvelgiant į įstaigos</p>

<p>Respublikos finansų ministerijos Ekonominės raidos scenarijus (2025 m. rugsėjo mėn.) rodo, kad 2026 m. bendras vidaus produktas (BVP) augs 3,3 proc., vidutinis darbo užmokestis – 7,3 proc., infliacija – 3,2 proc., tad ekonominiai rodikliai nerodo recesijos požymių, priešingai – lyginant su 2025 m. kovo mėn. scenarijumi, prognozės yra žymiai geresnės. Taigi, pagrįstai buvo tikimasi, jog nuo 2026 m. įsigalios galiojančiame Įstatyme numatytas indeksavimo mechanizmas ir šis didinimas atsispindės darbo užmokesčio fonde. Jeigu būtų taikytas 2,5 proc. padidinimas, Lietuvos teismams darbo užmokesčio fondas būtų padidėjęs 2 750 tūkst. Eur, o Nacionalinei teismų administracijai – 61,8 tūkst. Eur. Tuo tarpu 2026 m. pagal Įstatymo pakeitimo projekte siūlomą bazinį dydį numatomas tik 0,7 procento padidėjimas, o tai reiškia, kad Lietuvos teismams būtų skirta 770 tūkst. Eur, o Nacionalinei teismų administracijai – 17,3 tūkst. Eur. Tai, atitinkamai, sudaro 1 980 tūkst. Eur ir 44,5 tūkst. Eur mažiau, nei buvo tikėtasi pagal galiojančiame Įstatyme įtvirtintą indeksavimo mechanizmą. Teisėjų tarybos manymu, Įstatymo pakeitimo projektu siūlomas įtvirtinti pareiginės algos bazinio dydžio nustatymo mechanizmas išimtinai nulemiamas politinės valios, kuri nepagrįstai riboja galimybę objektyviai (atsižvelgiant į ekonominius rodiklius) ir proporcingai užtikrinti Lietuvos teismų sistemoje dirbančių darbuotojų atlyginimų augimą. Nors 2023 m. liepos 1 d. buvo padidinti teisėjų atlyginimai, tačiau, kaip ką tik minėta, vėlesniais 2024 ir 2025 metais bazinis dydis nebuvo keičiamas. Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2023 m. liepos mėn. vartotojų kainų indeksas padidėjo apie 4,5 proc., o 2026 metams siūlomas tik 0,7 proc. padidinimas, teisėjų atlyginimų realioji vertė faktiškai mažėja. Be to, didėjant minimaliajai mėnesinei algai 11 proc. (nuo 1 038 iki 1 153 Eur), o baziniam dydžiui – tik 0,7 proc., mažėja atotrūkis tarp nekvalifikuoto ir kvalifikuoto darbo užmokesčio. Pavyzdžiui, 2025 m. apylinkės teismo teisėjo pareiginės algos santykis su minimalia mėnesine alga sudaro 6,02 (6 248,9 / 1 038), o 2026 m., įvertinus naują 1 798 Eur bazinį dydį, šis santykis mažėtų iki 5,46 (6 293 / 1 153).</p> <p>Pažymėtina ir tai, kad galiojantis teisinis reguliavimas numato ne tik teisėtą lūkestį dėl darbo užmokesčio fondo didinimo, bet ir įstaigos vadovui suteikia teisę pačiam spręsti, kaip šį padidinimą paskirstyti. Atsižvelgiant į</p>	<p>darbo apmokėjimo sistemoje nustatytus koeficientų dydžius ar jų intervalus.</p> <p>Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatymo Nr. XIV-2011 pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas) siūlomas įtvirtinti pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo mechanizmas nėra išimtinai nulemiamas politinės valios. Tai yra nacionalinių kolektyvinių derybų, kuriose dalyvauja socialiniai partneriai, įskaitant profesines sąjungas, rezultatas, kaip kompromisas tarp skirtingų interesų.</p> <p>Teismų nepriklausomumas – esminė demokratinės teisinės valstybės nuostata, saugoma Konstitucijos, todėl siūlytina svarstyti galimybę įtvirtinti atskirą teismų sistemos finansavimo mechanizmą, kuris būtų grindžiamas objektyviais kriterijais ir užtikrintų stabilų bei proporcingą augimą, nepriklausomai nuo kolektyvinių derybų ar kitų teismų sistemos nepriklausomumą įtakančių veiksnių. Tačiau tai nėra šio Įstatymo projekto reglamentavimo sritis.</p>
---	---

	<p>tai, kad pareiginė alga sudaryta iš bazinio dydžio ir koeficiento, asignavimų darbo užmokesčiui įstaigoms perskaičiavimas leidžia įstaigos vadovui lanksčiai naudoti asignavimus – įvertinti darbuotojų pasiektus rezultatus ir diferencijuoti darbo užmokesčio didinimą. Visgi Įstatymo pakeitimo projektu siūlomas darbo užmokesčio perskaičiavimo modelis grąžina prie automatinio bazinio dydžio didinimo visiems vienodai, dėl ko įstaigų vadovai netektų galimybės papildomai skatinti darbuotojus už gerus rezultatus. Tokiu atveju, jei papildomi asignavimai nebūtų skiriami darbuotojų pasiekimams įvertinti, viešasis sektorius trejus metus iš eilės faktiškai neturėtų įrankio motyvuoti ir išlaikyti kvalifikuotų darbuotojų. Pabrėžtina, kad ši problema ypač aktuali Lietuvos teismų sistemai, kuri jau dabar pralaimi konkurenciją kitoms viešojo sektoriaus įstaigoms (pvz., ministerijoms, Policijos departamentui, Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybai, Specialiųjų tyrimų tarnybai), nekalbant apie beviltišką atsilikimą nuo privataus sektoriaus. Tokia situacija neabejotinai nulems nuolatinį darbuotojų trūkumą ir tiesiogiai paveiks Lietuvos teismų sistemos veiksmingumą, siųs itin prastą žinią būsimiems investuotojams, o tai lėtins ir ekonominės raidos scenarijų.</p> <p>Taip pat pažymėtina, kad Įstatymo pakeitimo projektu numatoma bazinio dydžio nustatymo tvarka neužtikrina pakankamo skaidrumo ir įtraukties. Nors Įstatymo pakeitimo projekto 3 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad dėl bazinio dydžio susitariama nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje, tačiau Lietuvos teismų sistemos atstovai į šios sutarties sudarymo procedūrą nėra įtraukti. Tai reiškia, kad sprendimas, turintis esminės reikšmės teismų sistemoje dirbančių asmenų darbo užmokesčiui, priimamas be jų dalyvavimo. Be to, Įstatymo pakeitimo projekto 3 straipsnio 2 dalyje siūloma įtvirtinti formuluotė, kad bazinis dydis nustatomas „<...> atsižvelgiant į Valstybės duomenų agentūros paskutinį paskelbtą vartotojų kainų indeksą, minimaliosios mėnesinės algos dydį ir kitus <...> veiksnius“, yra pernelyg abstrakti – nėra aiškios formulės, nenurodyta, kokie „kiti veiksniai“ bus vertinami. Tokia nuostata neužtikrina nei skaidrumo, nei teisinio aiškumo, todėl turi būti patikslinta.</p> <p>Papildomai pažymėtina, kad Įstatymo pakeitimo projektu siūlomos įtvirtinti nuostatos dėl pareiginės algos (atlyginimo) apskaičiavimo</p>	
--	---	--

	<p>mechanizmo kelia didelę riziką Lietuvos teismų nepriklausomumui, kuris yra saugomas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsniu ir Konstitucinio Teismo suformuota doktrina. Teisėjų atlyginimų dydžio nustatymas yra viena svarbiausių jų nepriklausomumo garantijų, todėl teismų sistemos finansavimo klausimai negali priklausyti tik nuo politinių sprendimų ar socialinių partnerių derybų, kuriose Lietuvos teismų atstovai nedalyvauja. Įstatymo pakeitimo projektu siūloma pareiginės algos (atlyginimo) apskaičiavimo mechanizmo konstrukcija, kai bazinio dydžio nustatymas siejamas su nacionaline kolektyvine sutartimi, kurios šalimi teismų sistema, kaip minėta, nėra, faktiškai eliminuoja teismus iš sprendimų priėmimo proceso, turinčio tiesioginę įtaką jų atlyginimams. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad aukščiau aptarta nuostata, kai siūloma nustatyti 2,5 procento viršutinę bazinio dydžio didinimo ribą, nepriklausomai nuo ekonominės situacijos, iš esmės riboja objektyvų atlyginimų augimo reguliavimą ir profesinių sąjungų derybines galimybes, ne tik siaurina socialinio dialogo erdvę, bet ir prieštarauja stabilumo, prognozuojamumo ir proporcingumo principams, kurie yra būtini siekiant užtikrinti, kad teisėjų materialinės garantijos nebūtų priklausomos nuo trumpalaikių politinių interesų ar fiskalinių motyvų.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalį teismas vykdo valstybės valdžią – teisminę valdžią, kuri yra visavertė valstybės valdžia. Teismas – vienintelė iš valstybės valdžių, kuri yra formuojama ne politiniu, bet profesiniu pagrindu (Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 22 d. nutarimas). Pagal Konstitucinio Teismo suformuotą doktriną, teisėjo ir teismų nepriklausomumas – vienas esminių demokratinės teisinės valstybės principų. Šis principas visų pirma reiškia teisėjo ir teismų, vykdančių teisingumą, nepriklausomumą. Teisėjas gali vykdyti teisingumą tik būdamas nepriklausomas nuo byloje dalyvaujančių šalių, valstybinės valdžios institucijų, pareigūnų, politinių ir visuomeninių susivienijimų, fizinių ir juridinių asmenų. Kitų valdžios institucijų konstitucinė pareiga – gerbti Konstitucijoje įtvirtintą teismų nepriklausomumą (pvz., Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d., 2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. sausio 16 d. nutarimai). Valstybės pareiga – sudaryti teismams tinkamas darbo sąlygas (Konstitucinio Teismo 1999 m.</p>	
--	--	--

	<p>gruodžio 21 d. nutarimas). Svarbu pažymėti, kad teisėjo ir teismų nepriklausomumas nėra savitiksliis dalykas – tai yra būtina žmogaus teisių ir laisvių apsaugos sąlyga. Nepriklausomumas yra ne privilegija, o viena svarbiausių teisėjo ir teismo pareigų (pvz., Konstitucinio Teismo 1995 m. gruodžio 6 d. nutarimas).</p> <p>Konstitucinėje doktrinoje apibrėžta, kad tik nepriklausoma teismų institucinė sistema gali laiduoti teismo organizacinę, o kartu ir teisėjo procesinę savarankiškumą; teismų organizacinio savarankiškumo materialinis pagrindas – jų finansinis nepriklausomumas nuo vykdomosios valdžios sprendimų; teismų organizacinio nepriklausomumo garantavimas yra viena esminių prielaidų žmogaus teisėms užtikrinti. Ne mažiau svarbios ir Konstitucijos 109 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto teisėjo nepriklausomumo principo socialinio (materialinio) pobūdžio garantijos. Jos reiškia valstybės pareigą užtikrinti teisėjui socialinę (materialinę) aprūpinimą, kuris atitiktų teisėjo statusą jam einant pareigas, taip pat pasibaigus teisėjo kadencija (Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimas).</p> <p>Atsižvelgiant į konstitucinį teismų statusą, pažymėtina, kad įstatymų leidėjas ne tik gali, bet ir privalo nustatyti įvairias jų finansinio nepriklausomumo garantijas, užtikrinančias adekvatų vykdomų funkcijų apimčiai finansavimą, užkertančias kelią nepagrįstam jų finansavimo ribojimui, taigi ir politiniam spaudimui. Sprendimų, susijusių su teismų sistemos finansavimu, priėmimo procedūra neturi daryti įtakos teismų nepriklausomumui.</p> <p>Taigi, Įstatymo pakeitimo projektu siūlomas įtvirtinti reguliavimas vertintinas kaip neatitinkantis Konstitucijos 109 straipsnio nuostatos dėl teismų nepriklausomumo, nes objektyvus atlyginimų dydžio nustatymo ir jų indeksavimo mechanizmas yra esminė teisėjų nepriklausomumo garantija (Konstitucinio Teismo praktika dėl teisėjų materialinių garantijų).</p> <p>Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, Teisėjų tarybos manymu, siūlomas Įstatymo pakeitimo projektas pažeidžia teisėtus bei pagrįstus Lietuvos teismų sistemos lūkesčius, neužtikrina skaidraus bazinio dydžio nustatymo mechanizmo ir gali turėti neigiamos įtakos teismų nepriklausomumui.</p>	
--	--	--